

Məktəb mühiti uşaqları xoşbəxt edə bilirmi?

Məktəb mühiti daim hərəkətdə olan, dəyişən, yeniləşən canlı orqanizmdir. Bu baxımdan, məktəblərə hər səfərdə yenilikləri görmək, məktəb idarəetməsində iştirak edən şəxslərlə, müəllim, şagird və valideynlərlə müzakirələr olduqca maraqlı və əhəmiyyətli amilləri üzə çıxarır, atılan addımların nəticələrini daha aydın görməyə imkan verir.

Keyfiyyətli təhsil yalnız bilik və bacarıqların, səriştələrin deyil, həm də dəyərlərin formalaşdırılmasıdır

Mehriban VƏLİYEVA,
Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin müdiri

Hər həftə ən az iki-üç dəfə səhər tezdən işə gələrkən yolu paytaxtın ümumi təhsil müəssisələrindən salıram. Öncədən planlaşdırılmayan bu səfərlərimin məqsədi məhz məktəblərdəki mühitlə tanışlıq, məktəbin tədris şəraitinin, oradakı ab-havanın, mövcud durumun izlənməsi, daha dəqiq desək, monitorinqlər aparmaqdır. Bu ziyarətlərimdə məktəb rəhbərliyi, müəllimlər və şagirdləri maraqlandıran mövzular ətrafında söhbətlərimiz olur, təbii olunan yeniliklər, qarşıdakı planlarla bağlı fikir mübadiləsi aparırıq. Hesab edirəm ki, kollektivin fikirlərini dinləmək, problemlərlə yerində tanış olmaq xoşbəxt uşaqların yetişdirilməsi, tədris nailiyyətləri ilə yanaşı, məktəb-valideyn mü-

nasibətləri və sağlam məktəbdaxili mühitin formalaşdırılması baxımından da olduqca əhəmiyyətlidir. Onu da bildirim ki, təhsil idarəetmə qurumları rəhbərlərinin məktəblərə öncədən planlaşdırılmayan səfərləri, müəllim, şagird və valideynlərlə belə görüş və müzakirələr maraqla qarşılanır. Daha çox müşahidə xarakteri daşıyan bu monitorinqlər zamanı ortaya çıxan bəzi nüansları qeyd etmək istərdim. Məktəbə getməmişdən öncə səfərimin məqsədini müəyyənləşdirirəm ki, gətdiyim məktəbdə nələrlə diqqət edəcəyəm. Diqqətimdə olan əsas üç məsələ var ki, onlardan birincisi məktəbin səliqə-sahmanı, ikincisi oradakı psixoloji mühit, üçüncüsü isə tədris prosesinin

təşkili məsələsidir.

Məktəbə daxil olanda diqqət etməyə çalışıram ki, qarşılaşdığım şagirdlər tanımadığı şəxsə salam verəcəkmiz? Təhsil ocağı şagirdlərdə tanımadığı biri olsa belə, ona salam vermək mədəniyyətini formalaşdırma bilibmi? Müşahidələrimə əsasən deyə bilərəm ki, məktəbə daxil olarkən onun astanasından səliqə-sahmanı, həmçinin dəhlizdə gəzərkən müəllim və şagirdlərin bir-birinə münasibəti, sinif girərkən şagirdlərin üzündəki ifadə məktəbdəki mühitdən xəbərdar verir. O ifadə özü belli edir ki, sinifdə öyrənmə mühiti var, yoxsa yox? Uşaqlar özlərini məktəbdə xoşbəxt hiss edə bilirmi? Qeyd etdiyim bu nüansları məktəblərdə müşahidə edə bilirsə, deməli normal təhsil mühiti formalaşdırılıb və keyfiyyətli tədris uğurlu nəticələrini görə biləcəyik.

Sual oluna bilər ki, keyfiyyət deyəndə nəyi nəzərdə tuturuq? Bizim keyfiyyət anlayışımız nədən ibarətdir? Keyfiyyətli dərs, ilk növbədə, dövlətin müəyyənləşdirdiyi standartları reallaşdıran dərsdir, daha doğrusu, keyfiyyətli dərsin sütunu, özülüdür. Keyfiyyətli dərsin fəlsəfəsində düşündürən dərs anlayışı dayanır. Gələcəyin düşünən insanı formalaşdırmaq, yetişdirən dərs keyfiyyətli dərsdir. Başqa sözlə desək, yaddaşdan təkəkkürə keçid edə bilən dərs keyfiyyətli adlanır. Bu, həm də şagird nailiyyətlərində özünü göstə-

rir. Keyfiyyət öyrənmə prosesi ilə düz mütənəsb təşkil etməlidir. Əgər öyrənmə prosesi yoxdursa, orda keyfiyyətli dərsdən söhbət gedə bilməz.

Dərsin keyfiyyətini təmin edən amillərdən biri də məqsəddir. Əgər məqsəd yoxdursa, keyfiyyətə nail olmaq mümkün olmayacaq. Hər bir öyrəndən dərs prosesi zamanı bu sualı özüna verməlidir ki, “mən kimi və nəyi öyrədirəm, eyni zamanda necə və niyə öyrədirəm?”. Müəllim bu sualların cavabını mütləq şəkildə bir məqsəd olaraq qarşısına qoymalıdır. Unutmamalıyıq ki, qarşımızdakı şagird dünyanın şagirdi olmadığı kimi, valideynlər də fərqlidir. Tədris prosesində müəllim qarşısında oturan şagirdlərin fərqli olduğunu nəzərə alaraq müxtəlif metodik vasitə və üsullardan istifadə etməlidir. Hər bir şagirdə fərdi yanaşma, açarlar və alətlər müxtəlif olmalıdır. Öyrəndənlər uşaqları düşündürmək üçün hansı alətlərdən istifadə etmək lazım olduğunu bilməlidir. Bütün bunları nəzərə alaraq düzgün münasibətlərin qurulması, yeni nəslə düzgün tanıyaraq doğru yanaşmanın müəyyən edilməsi olduqca vacibdir. “Nəyi öyrədirik?” sualı ətrafında isə, əlbəttə məzmun məsələsi dayanır. Müasir dövrün tələblərinə uyğun məzmunu müəyyənləşdirmək çox əhəmiyyətli bir məsələdir. Çünki məzmun müasir dövrün tələbinə cavab vermirsə və hə-

yati bacarıqları aşılamağa qadir deyilsə, onun heç bir əhəmiyyəti yoxdur.

Yaradıcılıq imkanlarının genişlənməsi üçün şəraitin yaradılması da vacib şərtləndir. Dünyaca məşhur təhsil tədqiqatçısı Andreas Şleyxer “Dünya standartları: XXI əsrin məktəbini necə qurmalı” kitabında da qeyd edir ki, biz daha çox istedad, qabiliyyətə söykəndiyimiz halda asiya müəllimlər daha çox zəhmətə önəm verirlər. Şagirdə “sən bunu bacarmazsan, bu, sən üçün çətindir” demək onun bütün potensialını, həvəsini məhv etmək deməkdir. Yaxud müəllim uşağın valideyninə “sizin övladınızın istedadı, bacarığı yoxdur, öyrənə bilmir” əvəzinə, uşaq haqqında yüksək fikirdə olmalı, onun bacara biləcəyinə, daha yaxşı nəticələr qazanacağına əminlik yaratmalıdır. Yəni şagirdin istedad qapısını hər tərəfdən açmağa çalışmalıyıq.

Keyfiyyətli təhsil yalnız bilik və bacarıqların, səriştələrin deyil, həm də dəyərlərin formalaşdırılmasıdır. Elə dəyərlər var ki, onlar ölçüləbilən deyil. Vətənpərvərlik, Vətən sevgisi kimi. Bu dəyəri formalaşdırmaq, özünü qoyan isə ailə ilə bərabər məktəbdir. Vətən müharibəsində biz bunun bir daha şahidi olduq. Şanlı Zəfərimiz göstərdi ki, təhsil ocaqlarımız vətənpərvər gənclər tərbiyə edə bilib. Ola bilsin ki, biz zamanlar tarix dərindən müvəffəqiyyət göstəricisi o qədər də

yüksək olmayan biri döyüş meydanındakı şücaəti, torpağı üçün canını qurban verməsi ilə Vətən sevgisinin dəyərinin nə qədər yüksək olduğunu göstərdi, ən şərəfli tarix yazdı.

Bir sözlə, təhsildə keyfiyyətə nəzarət məqsədilə aparılan, bir növ yoxlayıcı və dəstəkləyici monitorinqlərin təşkili, prosesin təhlili, təhlillərdən sonra isə strategiyaların müəyyənləşdirilməsi və mövcud problemlərin aradan qaldırılması üçün həyata keçirilən işlər ümumi prosesin bir-birinə bağlı olan hallardır. Düşünürəm ki, keyfiyyətli insan kapitalının hazırlanması, təhsilin keyfiyyətini yaxşılaşdırılması məqsədilə müəllim-pedaqoji heyətin inkişafı və motivasiyası kimi prioritet strategiyaların müəyyənləşdirilməsi üçün qarşıya qoyulan məqsədlərdəndir.

Hər bir xalqın rəqabətə davamlılığı, ümidli gələcəyi bilavasitə təhsil sahəsində qazanılan nailiyyətlərlə bağlıdır. BMT tərəfindən XXI əsrin “Təhsil əsri” elan edilməsi əslində bütün bəşəriyyətə ünvanlanmış bir mesajdır. Çünki dənizə reallıqdır ki, inkişafın mənbəyində yalnız təhsil, təhsilli cəmiyyət dayanır. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin də dedi ki, “Təhsilli insan nə qədər çox olarsa, ölkəmizin intellektual potensialı da o qədər çox artacaq”.

Təhsil sahəsi ölkəmizin inkişafını müəyyənləşdirən əsas sahə olduğundan cəmiyyətin gələcəyi də daha çox biz müəllimlərdən, təhsil işçilərindən asılıdır. Məktəb nə qədər keyfiyyətli təhsil, hərtərəfli tərbiyə verəcəksə, cəmiyyətimiz, dövlətimiz də bir o qədər güclü və qüdrətli olacaq. Çünki uşaq məktəbdə necə formalaşsa, elə də vətəndaş olacaq.

Azərbaycanın indiki böyük quruculuq və böyük qayıdış dövründə hərtərəfli yetişmiş vətəndaşa olan ehtiyac daha aydın şəkildə özünü büruzə verir. Bu mənada təhsil işçilərinin, təhsil ocaqlarının müqəddəs missiyası bu gün dünənkindən daha aktual, daha gərəklidir. Bu dəyərləri qəbul edən, qoruyan, reallaşdıran hər bir müəllim, həm səmərəli məktəb mühitinin, həm də ölkəmizin xoşbəxt gələcəyinin qurucuları kimi sabaha daha nikbin baxır...

Şanlı Zəfərimiz göstərdi ki, təhsil ocaqlarımız vətənpərvər gənclər tərbiyə edə bilib

